

Coneguem-nos millor

Secció elaborada per la Secció de Dinamització
del Servei de Normalització Lingüística

Llocs, fets i gent

Les danses rituals (II) En el número anterior us apropàrem al ball dels cossiers, una de les danses rituals de Mallorca. En aquest article volem donar-vos a conèixer el ball de les àguiles i sant Joan Pelós, un altre ball tradicional de Mallorca, únic a l'illa.

El ball de les àguiles i sant Joan Pelós és una dansa que ha perdurat al llarg dels temps únicament a **Pollença** i que té lloc el **diumenge següent al dijous del Corpus**, dia que es viu d'una manera especial en aquest municipi.

Durant l'ofici religiós, que comença passades les sis i mitja del capvespre a la parròquia de la Mare de Déu dels Àngels, les àguiles emocionen els assistents amb el ball de les taules i, posteriorment, durant la processó, dansen davant la imatge del Santíssim en companyia de sant Joan Pelós pels carrers i per les places de la vila, que estan guarnits per a l'ocasió amb fulles de fasser i pi, i amb domassos als balcons.

Sant Joan Pelós obre pas a les àguiles, dues dones joves que duen passada fins a mitjan cos una àguila coronada de cartó, simulant que hi cavalquen, de la qual pengen nombroses cintes de diferents colors que donen vistositat als seus moviments. Van vestides amb una túnica blanca —dita Maria Antonieta— i engalanades amb les joies que moltes famílies cedeixen perquè les dues joves puguin lluir-les en els vestits. Cada joia ha estat marcada amb un fil de color que la distingeix de la resta perquè, en acabar el ball, cada família que n'ha deixat alguna pugui recuperar-la sense que es generi confusió. En total es col·loquen a cada àguila devers cinc quilos d'or en joies barroques.

Les àguiles marquen els passos de la dansa amb unes castanyoles i executen amb simplicitat el ball de la processó, que consisteix a marcar la melodia dels sonadors de guitarra, guitarró i violí. Sant Joan Pelós també representa una dansa ritual d'origen molt antic; va vestit amb capa vermella i una màscara, va descalç i duu una creu a la mà i un anyell viu dins un sarró. Cada àguila va acompanyada d'una dama (una de casada i una de fadrina). La comitiva segueix amb els pares de les joves que fan d'àguiles i tot seguit els nins i les nines que durant l'any han fet la primera comunió, vestits per a l'ocasió i amb un ram d'espigues i fulles de pàmpol a la mà. Darrere hi ha l'estol de persones devotes, les que duen les atxes —ciris molt gruixats que solen tenir de dos a quatre blens entortolligats—, el clergat i la banda de música, que tanca la comitiva. Al pas de la comitiva, la gent tira pètals de flors des dels balcons i finestres.

Acabada la processó, les àguiles van a visitar algunes cases, on executen les taules —un ball diferent del processional (el mateix que han executat dins l'església), més simple i ràpid— i els donen a tastar dolços.

A Pollença, poder ballar aquesta dansa és tota una distinció. En l'elecció de les al·lotes que faran d'àguiles, s'intenta que les candidates s'assemblin en estatura i fesomia. Per això, sempre tenen preferència les bessones. Una vegada elegides, les joves assagen el ball i els passos amb la mestra d'àguiles.

El ball de les àguiles data de l'època medieval, tot i que a Pollença els documents la situen al segle XVIII.

Trencam tòpics

Les danses presenten alguns tòpics que tal vegada s'haurien de trencar. En l'article anterior, comentàvem que fins i tot la dama dels cossiers és, generalment, un home. En canvi, el ball de les àguiles és un cas únic a Mallorca de dansa ritual ballada per dones!

No hi ha d'haver dones cossieres perquè sempre ha estat així? Els dimonis poden ser dones? S'ha de negar, per tradició, la participació de les dones en els balls rituals? Hem de trencar aquest tòpic? La polèmica està servida. Què en pensau?